

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-25>

УДК 351: 338.1 (477)

Орлова Наталія Сергіївна,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
вулиця Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041, Україна
e-mail: nsorlova78@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0785-751X>

Сіденко Юлія Леонідівна,

доктор наук з державного управління,
головний спеціаліст відділу розгляду звернень управління обслуговування громадян
Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області,
вулиця Надії Алексєєнко, 106, м. Дніпро, 49008, Україна
e-mail: julimokhova@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0093-2620>

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СИСТЕМИ ДОРАДНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. В статті доведено, що аграрний сектор України є критично важливим компонентом економіки країни, що забезпечує продовольчу безпеку та значну частку експорту. Метою статті є визначення пріоритетів розвитку аграрної політики та системи дорадництва України для реалізації планів сталого розвитку та євроінтеграційних завдань. Визначено головні виклики розвитку аграрного сектору України в умовах війни та пріоритети уряду відповідно до Плану повоєнного відновлення України, Рамкової програми співпраці Україна-Організації об'єднаних націй (ООН) на 2023-2027 рр., Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. На основі аналізу галузевої спеціалізації аграрного сектору України, обсягів виробництва та валютних операцій щодо експорту агропромислової продукції доведено, що аграрний сектор України виявив стійкість в умовах повномасштабної війни, забезпечивши продовольчу безпеку країни, стабільно постачаючи агропродукцію на зовнішні ринки продовольства й посівши передову позицію в структурі експорту. Досліджено напрямки та обсяги державної допомоги аграрному сектору України в 2022-2025 рр. Доведено, що цілі, визначені в національних документах стратегічного рівня, відповідають європейським вимогам, загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та гармонізації нормативно-правової бази становить 81%. Узагальнено нормативно-правове забезпечення аграрного сектору України, прийнято в 2024 році з метою наближення національного законодавства до актів права ЄС Україною в рамках виконання Угоди про асоціацію.

Як цитувати: Орлова Н. С., Сіденко Ю. Л. Розвиток державної аграрної політики та системи дорадництва України в умовах євроінтеграції. *Державне будівництво*. 2025. № 1 (37). С. 350–361. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-25>

In cites: Orlova, N.S., Sidenko, Y.L. (2025). Development of government agricultural policy and advisory system of Ukraine in the conditions of European integration. *State Formation*, no. 1 (37), 350–361. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-25> [in Ukrainian].

© Орлова Н. С., Сіденко Ю. Л., 2025

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Доведено важливість системи сільськогосподарського дорадництва, визначено суб'єктів надання соціально-спрямованих дорадчих послуг за рахунок бюджетних коштів, результати реалізації заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, які стосуються дорадництва. З урахуванням особливостей розвитку аграрного сектору України та враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку країни виділено пріоритети розвитку аграрної політики України та пріоритети розвитку системи дорадництва України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: державна аграрна політика, аграрний сектор, сільське господарство, дорадництво, євроінтеграція, сталий розвиток.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку аграрний сектор є однією з найважливіших ланок економічних систем більшості країн світу з ринковою економікою. Аграрний сектор України є критично важливим компонентом економіки країни, забезпечуючи продовольчу безпеку та значну частку експорту. В умовах активного оновлення нормативно-правових актів в аграрній сфері, застосування новітніх цифрових та інноваційних сільськогосподарських технологій, для аграрного сектору економіки держави важливе значення має дорадча діяльність. Попри високу стійкість та адаптацію до умов війни, розвиток аграрного сектору вимагає від уряду зважених рішень та ефективної державної підтримки, в тому числі фінансової, для модернізації інфраструктури аграрного сектору та досягнення сталого розвитку галузі в умовах євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади державного регулювання аграрного сектору України та стратегічні пріоритети уряду в контексті євроінтеграції розкриті в дослідженнях Риковська О. [12], Старікова Л. [14], Gagalyuk T. [17], Kvasha S. [18], Martyshev P. [18], Nivievskiy O. [18], Trofimtseva O. [20]. Аналізу сучасного стану сільськогосподарської дорадчої діяльності та визначенню її значення для аграрного сектору України присвячені наукові праці Гайдуцького А. [8], Похиленко Н. [8], Святошнюк А. [13]. Визначення особливостей розвитку аграрної політики та системи дорадництва України в умовах євроінтеграції залишається актуальною темою та потребує додаткового обґрунтування та уточнення.

Метою статті є визначення пріоритетів розвитку аграрної політики та системи дорадництва України для реалізації планів сталого розвитку та євроінтеграційних завдань.

Застосована методологія і методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і механізмів публічного адміністрування в сучасних європейських і національних економіках. Основні наукові результати були отримані за допомогою використання таких методів, як: узагальнення – у ході дослідження ключових документів, що визначають програмні засади аграрної політики в Україні, нормативно-правової бази, прийнятої з метою наближення національного законодавства до актів права ЄС Україною в рамках виконання Угоди про

асоціацію, суб'єктів надання соціально-спрямованих дорадчих послуг за рахунок бюджетних коштів та результатів реалізації заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, які стосуються дорадництва; методи аналізу і синтезу – при виділенні головних викликів розвитку аграрного сектору України в умовах війни; порівняльний аналіз – для оцінки структури галузевої спеціалізації аграрного сектору України, обсягів виробництва та валютних операцій щодо експорту агропромислової продукції. Системний підхід надав змогу визначити пріоритети розвитку аграрної політики України та пріоритети розвитку системи дорадництва України в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Розвиток аграрного сектору України дозволяє успішно конкурувати на міжнародних ринках, тому цей сектор економіки є пріоритетним у державній політиці України. Ключовими документами, що визначають програмні засади аграрної політики в Україні, є Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) від 03.03.2021 №179, Закон України «Про державну підтримку сільського господарства», Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року, розпорядження КМУ від 23 вересня 2015 р. №995-р «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій», розпорядження КМУ від 19 липня 2017 р. № 489-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій», розпорядження КМУ від 14 серпня 2019 р. №688-р «Про схвалення Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року», Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою КМУ № 695 від 05.08.2020.

В Національній економічній стратегії на період до 2030 року визначаються завдання щодо євроінтеграції та орієнтації на Зелений курс Європейського союзу (ЄС), цифровізації державного управління. Загальна економічна стратегія для проведення стимулюючої та дорадчої аграрної політики передбачає реалізацію наступних завдань: забезпечення сектору якісною інфраструктурою, доступними матеріально-технічними ресурсами, збалансування виробництва високо- та низькомаржинальних продуктів, оптимізація збуту на внутрішньому та зовнішньому ринках, забезпечення виробництва та експорту безпечної та здорової сільськогосподарської та харчової продукції та ін.

Прийняття пакету земельної реформи суттєво вдосконалило земельні відносини, скоротило корупційні прояви та рейдерство, аграрний сектор завдяки реформі став привабливішим для інвестування. Розпочата реформа меліорації відкрила можливості агровиробникам самостійно інвестувати у розширення площі зрошувальних земель та зниження витрат на водопостачання, що веде до збільшення валового виробництва сільськогосподарської продукції. Новий Закон про кооперацію створив можливість розвитку кооперативів, що об'єднують тисячі малих і середніх аграрних господарств, підвищення їх конкурентоздатності до рівня крупних аграрних холдингів.

Державна стратегія регіонального розвитку до 2027 року передбачає розвиток різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для її зберігання; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини, поліпшення комунікації між сільськими підприємцями та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування. Однак, положення щодо розвитку сільського господарства в стратегії відсутні.

З початком війни серед головних викликів розвитку аграрного сектору України можна виділити: розблокування та розвиток морських портів, створення альтернативних експортних маршрутів; трансформація та повноцінне забезпечення середовища для сталої економічної життєздатності всіх суб'єктів агропромислового сектору; забезпечення суб'єктів агропромислового сектору якісною наскрізною інфраструктурою; відновлення безпечного фізичного та екологічного стану земель; подолання корупційних практик та тіньового ринку земель і сільськогосподарської продукції; досягнення оптимального рівня фізичної та економічної продовольчої безпеки; вчасне виконання зобов'язань України щодо гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС в рамках угоди про Асоціацію, тощо [5, 10].

З прийняттям плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України (План повоєнного відновлення України), який містить перелік пропозицій щодо пріоритетних реформ та стратегічних ініціатив, проєктів нормативно-правових актів, визначено стратегічні цілі державної політики за напрямом «Нова аграрна політика»: економічна трансформація агропромислового комплексу, розвиток аграрної інфраструктури. Серед завдань уряду в даному напрямку виділено збереження та відновлення економічного потенціалу аграрного сектору, стрімке зростання економічних показників агропромислового комплексу, оптимізація логістичних маршрутів, активізація експорту; залучення інвестицій у агропромисловий комплекс та ін. [10].

Рамкова програма співпраці Україна-Організації об'єднаних націй (ООН) на 2023-2027 рр. визначає наступні пріоритети уряду в рамках міжнародного співробітництва: демократія, належне і справедливе врядування та верховенство права; «зелена» й інклюзивна економіка та суспільство; соціальний захист і розвиток людського капіталу. В рамках пріоритету «Зелена» й інклюзивна економіка та суспільство» передбачено запуск зеленої та цифрової економіки шляхом цифровізації стійких бізнес-моделей, впровадження інструментів фінансування, ринкових стимулів для зеленої економіки; формування відповідних компетенцій, навичок для працевлаштування в цифрових і зелених індустріях; пом'якшення змін клімату та адаптації до них у державній політиці; ефективного зниження ризику стихійних лих та належної готовності до них [16].

Український аграрний сектор продовжує демонструвати високу стійкість та адаптивність до ризиків воєнного часу. Незважаючи на те, що в результаті

повномасштабного вторгнення аграрний сектор України зазнав прямих збитків на суму понад 80 млрд. США (загальна вартість знищених активів становить 10,3 млрд. дол.США; втрачений дохід сільськогосподарських виробників та збільшення виробничих витрат склали 69,8 млрд. дол. США), роль сільського господарства залишається значною.

Еволюція українського сільськогосподарського сектору стимулювала галузеву спеціалізацію залежно від площі оброблюваних земель: великі підприємства складають лише 2% аграрного сектору, водночас, вони відповідають за 15% загального обсягу аграрної продукції та близько 50% продукції харчової промисловості. Решту виробляють малі та середні підприємства. У 2024 році в Україні засіяно 23,2 млн. га, з яких 17 млн. га засіяно сільськогосподарськими підприємствами [19]. Структура галузевої спеціалізації аграрного сектору України наведена на рис. 1.

Рис. 1. Структура галузевої спеціалізації аграрного сектору України в 2024 році, %

Fig. 1. Structure of industry specialization of the agricultural sector of Ukraine in 2024, %

Джерело: [19].

Source: [19]

За останні роки частка ЄС в експорті продукції агропромислового комплексу не була нижчою за 50%, що свідчить про критичну важливість європейського ринку не лише для українських виробників, а й для економіки України загалом. У 2024 році агропромисловий комплекс України генерував 59,3% (24,7 млрд. дол. США) валютних надходжень від експорту товарів з України [15]. Це є другим історичним рекордом (2021 року відповідна сума складала 27,7 млрд. дол. США) [19].

Україна забезпечує внутрішню продовольчу безпеку й далі зміцнює свої позиції на світовому ринку продовольства. Завдяки роботі Чорноморського коридору, який забезпечують Збройні Сили України, українські аграрії у 2024-

2025 рр. вперше за час війни мають прибуток від усіх видів зернових, оскільки реалізують вирощений врожай, виходячи з ринкової кон'юнктури, а не фізичної можливості здійснювати експорт. Загалом, в 2024 році року Україна експортувала 78,3 млн. т аграрної продукції. Найбільша частка експорту припадає на соняшникову олію – 6 млн. т (21%) на суму 5,1 млрд. дол. США, кукурудзу – 21% (29,6 млн. т на 5 млрд. дол. США), пшеницю – 15% (20,6 млн. т на 3,7 млрд. дол. США) (табл.1). Серед лідерів також ріпак – 7% (3,8 млн. т на 1,8 млрд. дол. США), соя – 5% (3,4 млн. т на 1,3 млрд. дол. США), макуха і залишки, одержані під час добування рослинних жирів і олій – 4% (4,7 млн. т на 1 млрд. дол.США) [19].

За даними Асоціації «Союз птахівників України» за 2024 р. промислове виробництво м'яса птиці збільшилося на 5,9% (939 тис. т), промислове виробництво яєць за даний період збільшилося на 7,9% (4,4 млрд. шт.). У 2024 р. експорт м'яса птиці з України становив 448,84 тис. т, що на 5,4% більше, ніж у 2023 р. Основними напрямками експорту є: Нідерланди (22,5% від загального обсягу експорту), Саудівська Аравія (16,4%), Словаччина (8,9%) [7].

За 2024 р. Україна експортувала 889 т (+71%) охолодженого червоного м'яса на суму 5,59 млн. дол.США (+83%) та 18,55 тис. т (-14%) мороженої яловичини на суму 73,36 млн. дол. США (-16%). Крім того, у 2024р. Україна експортувала 18,12 тис. т ВРХ живою вагою (+3%) на суму 35,46 млн. дол.США (+22%) [7].

Висока рентабельність молочного напрямку (понад 40%) сприяє подальшому збільшенню виробництва молока. За даними Співки молочних підприємств України, попри війну та втрати молочарство тримає позиції та залишається в трійці переробних галузей, які мають найбільший річний обіг. Зокрема, за підсумками 2024 р. надходження молока на переробні підприємства у 2024 р. становило 3,2 млн. т сировини, що 10% більше ніж у 2023 р. За роки війни переробники не зменшили обсягів виробництва, відкрили нові ринки, зокрема на ринок ЄС вийшли 23 молочні компанії. Тому дії держави щодо аграрного сектора мають бути проактивними в частині відстоювання інтересів вітчизняних сільгоспвиробників у зовнішньоекономічних відносинах, збереження умов до рівноправного доступу до програм підтримки всіх сільгоспвиробників, їх адаптації до європейських санітарних та фітосанітарних вимог і стандартів щодо безпечності харчових продуктів, а також реагування на кліматичні виклики в межах Європейського зеленого курсу. Такий підхід підкреслить важливість аграрного сектору для забезпечення потреб фермерів, сприяння кліматичним діям, збереження і відновлення біорізноманіття, скорочення викидів парникових газів, зупинення деградації земель, тощо [7].

До початку війни державна підтримка надавалася за програмами здешевлення сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, здешевлення кредитів, підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства, підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції, підтримки фермерських господарств [6].

На підтримку аграрного сектору в Державному бюджеті України на 2025 р. виділено кошти на розвиток тваринництва й агропереробної галузі, виплату дотацій на гектар сільгоспвиробникам та на утримання корів, овець і кіз, розмінування сільгоспземель, меліорацію та гранти на садівництво (рис.2.).

Рис. 2. Обсяг державної допомоги аграрному сектору в 2025 році

Fig. 2. The volume of government aid to the agricultural sector in 2025

Джерело: сформовано авторами за даними [9].

Source: formed by the authors based on data [9]

В Україні міжнародна гуманітарна організація організація Mercy Corps зосереджує свою діяльність на гуманітарному реагуванні та зміцненні економічної стійкості, приділяючи особливу увагу підтримці фермерів та агробізнесу. Програма підтримки сільського господарства України є найбільшою ініціативою Mercy Corps, спрямованою на відновлення та зміцнення аграрного сектору країни, та передбачає наступні види допомоги для домогосподарств, малих та середніх агровиробників: фінансова допомога домогосподарствам, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, та дрібним фермерам (середня сума гранту – 3 тис. доларів США); фінансова допомога малому агробізнесу (середня сума гранту – 75 тис. доларів США); фінансова допомога середньому агробізнесу (середня сума гранту – 150 тис. доларів США); підтримка установ (суб'єктів), що надають послуги аграрному бізнесу (середня сума гранту – 150 тис. доларів США). Програма реалізується на території Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської та Чернігівської областей [1].

Починаючи із 24 лютого 2022 року євроінтеграційні процеси в Україні набули нового рівня актуальності та інтенсивності. Після отримання статусу кандидата у члени ЄС, Україна приділяє особливу увагу оперативному наближенню всіх аспектів політики та законодавства нормам та правилам ЄС в рамках нової Спільної аграрної політики (САП). САП ЄС викладена у трьох

нормативних документах *acquis* ЄС: Регламент ЄС 2021/2115 від 2 грудня 2021 р., Регламент ЄС 2021/2117 від 2 грудня 2021 року, Регламенті ЄС 2021/2117 від 2 грудня 2021 року [14].

Також, Кабінетом Міністрів України було схвалено розпорядження від 15.11.2024 № 1163-р «Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках». Стратегія розроблена з урахуванням потреби в удосконаленні державної політики у сфері сільського господарства та сільських територій, зокрема надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС та інших міжнародних зобов'язань, враховує національні стратегічні плани ЄС в рамках САП та визначає основні пріоритетні цілі в економічній, екологічній та соціальній сферах [4].

У ЄС важливість системи сільськогосподарського дорадництва знайшла відображення у низці правових актів. Так, Регламент ЄС № 73/2009 Ради ЄС про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів у межах САП ЄС і про заснування деяких схем підтримки для фермерів, що вносить зміни в Регламенти (ЄС) 1290/2005, (ЄС) 247/2006 і (ЄС) 378/2007, містить положення, що держави-члени ЄС повинні мати розгалужену систему інституцій для консультування фермерів із земельних питань та з питань управління господарською діяльністю (система дорадництва) [2].

Система дорадництва України, затверджена Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», передбачає сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства [11].

На виконання Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» Міністерством аграрної політики та продовольства України видано наказ від 22.11.2021 № 374 «Про утворення та затвердження складу регіональних кваліфікаційних комісій, переліку регіональних координаторів та складу апеляційної комісії у сфері сільськогосподарської дорадчої діяльності».

Право на надання соціально-спрямованих дорадчих послуг за рахунок бюджетних коштів мають: фізичні особи, компетентність яких засвідчена відповідними документами: кваліфікаційним свідоцтвом сільськогосподарського дорадника або сільськогосподарського експерта-дорадника і які внесені до Реєстру сільськогосподарських дорадників чи сільськогосподарських експертів-дорадників; юридичні особи – сільськогосподарські дорадчі служби, які внесені до Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб.

Дорадчі послуги надаються суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, органам місцевого

самоврядування з питань прибуткового ведення господарства, економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології, тощо.

В плані заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначено декілька пунктів, які стосуються дорадництва, зокрема створення національного центру сільськогосподарського дорадництва та створення дорадчих служб для громади. Наразі в Україні діє багато дорадчих служб, вони різні за формою власності, але більша частина з них сьогодні об'єднані в Асоціацію дорадчих служб України [2].

Таким чином, аграрний сектор України має достатній потенціал для забезпечення продовольчої безпеки країни, постачання продукції на зовнішні ринки та є одним з ключових секторів національної економіки, навколо якого може бути забезпечено стійкість економічної системи країни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень.

З урахуванням особливостей розвитку аграрного сектору України та враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку країни, серед головних завдань державної аграрної політики можна виділити: забезпечення стійкості сільськогосподарських виробників, поліпшення їхнього фінансового стану, створення умов для функціонування аграріїв на тлі кліматичних змін та їх адаптації до аграрної політики ЄС. За таких умов, пріоритетами розвитку державної аграрної політики України в умовах євроінтеграції мають бути: гармонізація національної нормативно-правової бази з європейськими напрямами розвитку та європейськими стратегічними документами; сприяння САП; поступове відведення під консервацію малопродуктивних сільськогосподарських земель; відновлення і збереження екосистем; сприяння розвитку інфраструктурних проєктів зі зберігання і первинної обробки сільськогосподарської продукції; відновлення сільськогосподарських територій у регіонах; визначення альтернативних джерел фінансування програм та проєктів, пов'язаних з аграрним сектором.

Серед пріоритетів розвитку системи дорадництва України в умовах євроінтеграції можна виділити: розширення системи дорадчих служб у регіонах та підвищення їхньої спроможності; розширення переліку послуг, які надаються дорадчими службами, та упорядкування вартості їх надання; якісна взаємодія дорадчих служб з агроконсалтинговими компаніями; залучення міжнародної технічної допомоги для створення та розвитку цих інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Мінагрополітики обговорили подальші напрями співпраці і допомоги агровиробникам з Mercy Corps. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/v-minahropolityky-obhovoryly-podalshi-napriamky-spivpratsi-i-dopomohy-ahrovyrobnykam-z-mercy-corps>

2. Дорадництво – важлива ланка між фермерами та світовими інноваціями і сталими екопрактиками. ЕКОДІЯ. URL: <https://ecoaction.org.ua/doradnytstvo-vazhlyva-lanka-mizh-fermeramy-innovatsiamy-ekopraktykamy.html>

3. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2023 рік. Київ : Україна-Європа, 2024. 129 с.

4. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2024 рік. Київ : Україна-Європа, 2025. 148 с.
5. Орлова, Н., Сіденко, Ю. Виклики сталого розвитку аграрного сектору України: стратегічні пріоритети уряду. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. №8. С. 91–97.
6. Орлова Н. С., Мірко Н. В. Інструменти державного регулювання та фінансового контролю спільної аграрної політики країн ЄС. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3462/3496>
7. Підсумки функціонування аграрного сектору України у 2024 році. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/pidsumky-funktsionuvannya-ahrarnoho-sektoru-ukrayiny-u-2024-rotsi>
8. Похиленко Н. М., Гайдуцький А. П. Перспективи розвитку системи сільськогосподарського дорадництва: кадрове забезпечення. *ECONOMICS: time realities*. 2024. № 6(76). С. 76–86.
9. Про Державний бюджет України на 2025 рік: Закон України від 19 листопада 2024 року № 40. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%91%D0%A3_2025.pdf
10. Проект Плану відновлення України: матеріали робочої групи «Нова аграрна політика». Київ : Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. 23 с.
11. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 року № 1807-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text>
12. Риковська О. Аналіз стану сільського господарства України та імплементація нормативно-правових актів ЄС, дотичних до аграрних та довкіллевих питань / О. Риковська, О. Фраєр, О. Михайленко; за ред. М. Белкіна, А. Даниляк. Київ : ГО «Екодія», 2024. 22 с.
13. Святошнюк А. Л. Сучасний стан сільськогосподарської дорадчої діяльності та її значення для розвитку сільськогосподарської кооперації на теренах України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 80(1). С. 385–390.
14. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства): агрополітичний звіт. Німецько-український агрополітичний діалог. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf
15. У 2024 році аграрна продукція склала 59% в загальному експорті, - Комітет з питань аграрної та земельної політики. Верховна Рада України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/257211.html.
16. Україна-ООН Рамкова програма співпраці, 2023-2027: пріоритети, результати, організація співробітництва. Київ : ООН Україна. 7 с.
17. Gagalyuk T. Financing of resilience and reconstruction of the agricultural sector of Ukraine by international financial institutions and development agencies: Agro Policy Report. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/APD_Taras_Gagalyuk_ENG.pdf
18. Nivievskyi O., Martyshev P., Kvasha S. Agricultural Policy in Ukraine. URL: https://www.researchgate.net/publication/370469206_Agricultural_Policy_in_Ukraine
19. Outlook for Ukrainian agricultural market 2025. Kyiv : Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, 2025. 25 p.
20. Trofimtseva O. European integration of the agricultural sector: what can be done to strengthen negotiating positions? *Centre for Economic Strategy*. 2024. 21 p.

Конфлікт інтересів.

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2025 р.

Стаття рекомендована до друку 01.04.2025 р.

Orlova N. S.,

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Department of Public Administration and Innovation Management, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine

e-mail: nsorlova78@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0785-751X>

Sidenko Y. L.,

Doctor of Science in Public Administration, chief specialist of the appeals department of the Citizen service Department, Head Office of the Pension Fund of Ukraine in Donetsk Region, 106 Nadiyi Alekseenko Str., Dnipro, 49008, Ukraine

e-mail: julimokhova@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0093-2620>

DEVELOPMENT OF GOVERNMENT AGRICULTURAL POLICY AND ADVISORY SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Abstract. The article proves that the agricultural sector of Ukraine is a critically important component of the country's economy, ensuring food security and a significant share of exports. The purpose of the article is to determine the priorities for the development of Ukraine's agricultural policy and advisory system for the implementation of sustainable development plans and European integration tasks. The main challenges for the development of Ukraine's agricultural sector in wartime and the priorities of the government are identified in accordance with the Post-War Recovery Plan of Ukraine, the Framework Program for Cooperation between Ukraine and the United Nations (UN) for 2023-2027, and the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the period up to 2030. Based on the analysis of the sectoral specialization of the agricultural sector of Ukraine, production volumes and currency transactions for the export of agro-industrial products, it is proven that the agricultural sector of Ukraine has shown resilience in the conditions of a full-scale war, ensuring the country's food security, stably supplying agricultural products to external food markets and occupying a leading position in the export structure. The directions and volumes of government aid to the agricultural sector of Ukraine in 2022-2025 were studied. It was proven that the goals set in national strategic-level documents meet European requirements, the overall progress in the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU and the harmonization of the regulatory framework is 81%. The regulatory and legal support for the agricultural sector of Ukraine, adopted in 2024 with the aim of approximating national legislation to EU law by Ukraine within the framework of the implementation of the Association Agreement, was summarized. The importance of the agricultural advisory system was proven, the subjects of providing socially-oriented advisory services at the expense of budget funds were identified, the results of the implementation of measures to implement the Association Agreement between Ukraine and the EU, which relate to advisory services, were identified. Taking into account the peculiarities of the development of Ukraine's agricultural sector and taking into account the European integration vector of the country's development, the priorities for the development of Ukraine's agricultural policy and the priorities for the development of Ukraine's advisory system in the context of European integration were identified.

Keywords: *government agrarian policy, agriculture, consulting, European integration, sustainable development.*

REFERENCES

1. The Ministry of Agrarian Policy discussed further areas of cooperation and assistance to agricultural producers with Mercu Corps. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. URL: <https://minagro.gov.ua/news/v-minahropolityky-obhovoryly-podalshi-napriamky-spivpratsi-i-dopomohy-ahrovyrobnykam-z-mercu-corps> [in Ukrainian].
2. Consulting is an important link between farmers and global innovations and sustainable eco-practices. ECOACTION. URL: <https://ecoaction.org.ua/doradnytstvo-vazhlyva-lanka-mizh-fermeramy-innovatsiamy-ekopraktykamy.html> [in Ukrainian].
3. Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2023. Kyiv: Ukraine-Europe [in Ukrainian].

4. Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2024. Kyiv: Ukraine-Europe [in Ukrainian].
5. Orlova, N. & Sidenko, Yu. (2024). Challenges of sustainable development of the agricultural sector of Ukraine: strategic priorities of the government. *Public administration: concepts, paradigm, development, improvement, vol.8*, 91–97. [in Ukrainian].
6. Orlova, N.S. & Mirko, N.V. (2024). Instruments of state regulation and financial control of the common agricultural policy of the EU countries. *Public administration: improvement and development, vol. 4*. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3462/3496> [in Ukrainian].
7. Results of the functioning of the agricultural sector of Ukraine in 2024. National Institute for Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/pidsumky-funktsionuvannya-aharnoho-sektoru-ukrayiny-u-2024-rotsi> [in Ukrainian].
8. Pokhilenko, N.M. & Haydutsky, A.P. (2024). Prospects for the development of the agricultural advisory system: staffing. *ECONOMICS: time realities, vol.6(76)*, 76–86 [in Ukrainian].
9. On the State Budget of Ukraine for 2025: Law of Ukraine of November 19, 2024 № 40. Ministry of Finance of Ukraine. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%91%D0%A3_2025.pdf [in Ukrainian].
10. Draft Recovery Plan of Ukraine: materials of the working group “New Agrarian Policy”. Kyiv: National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War [in Ukrainian].
11. On agricultural advisory activities: Law of Ukraine of June 17, 2004 № 1807-IV. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> [in Ukrainian].
12. Rykovska, O., Frayer, O., Belkina, M. & Danylyak, A. (2024). Analysis of the state of agriculture in Ukraine and the implementation of EU regulatory legal acts relating to agricultural and food issues. Kyiv: NGO “Ekodiya” [in Ukrainian].
13. Svyatoshnyuk, A.L. (2023). Current state of agricultural advisory activities and their significance for the development of agricultural cooperation in Ukraine. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University, vol.80(1)*, 385–390 [in Ukrainian].
14. Starikova, L. (2023). The EU Common Agricultural Policy and Ukraine's Tasks in the Context of European Integration (Plan for Policy Approximation and Harmonization of Legislation): Agricultural Policy Report. German-Ukrainian Agricultural Policy Dialogue. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf [in Ukrainian].
15. In 2024, Agricultural Products Made Up 59% of Total Exports, - Committee on Agrarian and Land Policy. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/257211.html [in Ukrainian].
16. Ukraine-UN Framework Cooperation Program, 2023-2027: Priorities, Results, Organization of Cooperation. Kyiv: UN Ukraine [in Ukrainian].
17. Gagalyuk, T. (2024). Financing of resilience and reconstruction of the agricultural sector of Ukraine by international financial institutions and development agencies: Agro Policy Report. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/APD_Taras_Gagalyuk_ENG.pdf
18. Nivievskiy, O., Martyshev, R. & Kvasha, S. (2023). Agricultural Policy in Ukraine. URL: https://www.researchgate.net/publication/370469206_Agricultural_Policy_in_Ukraine
19. Outlook for Ukrainian agricultural market 2025. Kyiv: Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine
20. Trofimtseva, O. (2024). European integration of the agricultural sector: what can be done to strengthen negotiating positions? Center for Economic Strategy.

Conflict of interest.

The authors declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

The article was received by the editors 30.04.2025.

The article is recommended for printing 01.05.2025.